

Міністерство освіти та науки України
Харківський національний педагогічний університет
ім. Г. С. Сковороди

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Навчальний посібник

Видання 2-е,
виправлене і доповнене

Харків
«ОВС»
2006

ББК 74.57я73
П24

Рецензенти:

Коваленко О.Е., професор, доктор педагогічних наук;
Єрмаков С.С., професор, доктор педагогічних наук.

Автори:

Гриньова В.М. (вступ, 1.2, 2.2, 2.3), Золотухіна С.Т. (2.1), Балбенко С.Ю. (3.2), Гриньов В.Й. (2.7, 4.6), Калашнікова Л.М. (4.1, 4.5), Калиновський І.С. (1.3), Немировська Л.І. (4.4), Нечволод Л.І. (4.3), Пасько Л.Б. (3.1), Попова О.В. (2.4, 2.5, 2.6), Рибалко Л.С. (3.3, 4.2), Смагін В.І. (1.4), Троцько Г.В. (1.1), Трубавіна І.М. (1.7).

*Рекомендовано
до друку рішенням вченої ради
Харківського національного педагогічного
університету ім. Г.С. Сковороди
(протокол № 3 від 24.07.2005 р.)*

П24 **Педагогічна майстерність учителя:** Навчальний посібник / За ред. проф. В.М. Гриньової, С.Т. Золотухіної. — Вид. 2-е, випр. і доп. — Харків: «ОВС», 2006. — 224 с.
ISBN 966-7858-38-3.

Автори посібника розглядають сутність та структуру педагогічної майстерності вчителя, сформованість якої дозволяє ефективно організувати навчально-виховний процес у школі.

Посібник укладено у відповідності з програмою курсу «Основи педагогічної майстерності» і рекомендується студентам та викладачам вищих педагогічних навчальних закладів.

ISBN 966-7858-38-3

© В.М. Гриньова, С.Т. Золотухіна, 2006
© Видавництво «ОВС» ТОВ, оригінал-макет, 2006

ВСТУП

Сучасній школі потрібні вчителі, яким притаманні: педагогічна спрямованість, професійна компетентність, гармонія розвиненого інтелекту, висока моральна та естетична зрілість, науковий потенціал, постійне самовдосконалення. Саме такого вчителя повинен готувати вищий педагогічний навчальний заклад, розпочинаючи з першого курсу роботу з формування його педагогічної майстерності. Тому викладачами кафедри загальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди і підготовлено даний навчальний посібник.

Посібник містить чотири розділи. У першому розділі — «Учитель» — розкрито сутність педагогічної діяльності учителя, особливості професії, а також компоненти педагогічної культури, розглянуто професійне самовиховання як чинник постійного самовдосконалення.

У другому розділі — «Педагогічна майстерність учителя» — проаналізовано сутність та структуру педагогічної майстерності, оволодіння якою дозволяє учителеві ефективно спілкуватися з учнями, адекватно впливати на них у різноманітних педагогічних ситуаціях та ін.

У третьому розділі — «Майстерність учителя на уроці» — подано інформацію про особливості роботи педагога в навчальному процесі.

У четвертому розділі — «Майстерність учителя-вихователя» — розглянуто методику підготовки і проведення виховної класної години в різноманітних формах.

Авторський колектив сподівається, що матеріали посібника сприятимуть:

— поглибленню орієнтації майбутніх учителів на педагогічну професію;

— забезпеченню установки на професійний розвиток, саморозвиток і самовиховання студентів;

— творчій співпраці студентів і викладачів на заняттях з предметів педагогічного циклу.

Над навчальним посібником працювали: Гриньова В.М. (вступ, 1.2, 2.2, 2.3), Золотухіна С.Т. (2.1), Балбенко С.Ю. (3.2), Гриньов В.Й. (2.7, 4.6), Калашнікова Л.М. (4.1, 4.5), Калиновський І.С. (1.3), Немировська Л.І. (4.4), Нечволод Л.І. (4.3), Пасько Л.Б. (3.1), Попова О.В. (2.4, 2.5, 2.6), Рибалко Л.С. (3.3, 4.2), Смагін В.І. (1.4), Троцько Г.В. (1.1), Трубавіна І.М. (1.7).

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. УЧИТЕЛЬ	4
1.1. Формування особистості вчителя	4
1.2. Педагогічна культура вчителя	16
1.3. Педагогічна етика. Педагогічний такт	27
1.4. Професійне самовиховання учителя	34
1.5. Самопізнання вчителя як складова самовиховання	50
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ	57
2.1. Поняття про педагогічну майстерність	57
2.2. Педагогічна техніка вчителя	62
2.3. Сутність педагогічного спілкування	83
2.4. Увага та спостережливість учителя	91
2.5. Навіювання як засіб педагогічної взаємодії	101
2.6. Переконавання та навіювання як складові майстерності педагогічної взаємодії вчителя з учнем. Переконавання у системі комунікативної взаємодії	112
2.7. Елементи акторської та режисерської майстерності в педагогічній діяльності. Гра в педагогічному процесі ..	119
РОЗДІЛ 3. МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ НА УРОЦІ	132
3.1. Педагогіка співробітництва й розвитку	132
3.2. Забезпечення свідомої дисциплінованості учнів на уроці	148
3.3. Сутність проблеми обдарованості дітей	161
РОЗДІЛ 4. МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ-ВИХОВАТЕЛЯ	178
4.1. Класна година як засіб самореалізації особистості дитини	178

МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ-ВИХОВАТЕЛЯ

4.2. Колективні творчі справи (КТС)	184
4.3. Організація і проведення фольклорних свят	189
4.4. Методика підготовки і проведення ігор і конкурсів	195
4.5. Організація та проведення бесід, диспутів, лекцій	198
4.6. Методика підготовки та проведення усних журналів та конференцій	216

Навчальне видання

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Навчальний посібник

Відповідальний за випуск	<i>О.М. Худолій</i>
Комп'ютерна верстка	<i>М.О. Худолій</i>
Коректор	<i>Т.М. Кашина</i>

Підписано до друку 12.07.2006. Формат 60×90 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 13,8. Обл.-вид. арк. 11,6.
Вид. № 06-03. Зам. № 6-055. Ціна договірна.

Видавець «ОВС» ТОВ

Україна, 61003 м. Харків, пл. Конституції, 18, к. 11.
e-mail: ovc@ovc.kharkov.ua; <http://www.ovc.kharkov.ua>, тел. 731-23-64.

Свідоцтво Держкомінформу України
Серія ДК № 331 від 08.02.2001 р.

Віддруковано з готових діапозитивів
в друкарні «Торнадо»
Харків, вул. Отакара Яроша, 18.